

1933 marzec 7, Gdynia – Sprawozdanie sytuacyjne z ruchu politycznego, społecznego i mniejszości narodowych Nr I.B. 1/33 Tjn. Naczelnika Wydziału II Oddziału Bezpieczeństwa Publicznego Zygmunta Szacherskiego w zastępstwie Komisarza Rządu w Gdyni Franciszka Sokoła za miesiąc luty 1933 roku, oryg. mps., APG O/G, sygn. 682/2299, s. 134-137.

## **[I.] SYTUACJA OGÓLNA.**

Okres sprawozdawczy w życiu ugrupowań politycznych i stowarzyszeń społecznych minął pod znakiem wyborów. Wybory do Rady Miejskiej, jakkolwiek posiadały charakter gospodarczy, na dłuższy czas przed głosowaniem nabrały charakteru politycznego. Poszczególne ugrupowania zwalczały się wzajemnie i licytowały wyłącznie na podłożu politycznym. Największą zewnętrzną akcją propagandową prowadziły ugrupowania pro rządowe. Prasa gdyńska poruszała zagadnienia dotycząca wyborów, omawiała wiece i zebrania przedwyborcze poszczególnych ugrupowań oraz dużo miejsca poświęciła ostatnio uroczystościom, w związku z otwarciem nowo wybudowanej centrali węglowej Gdynia-Śląsk. Ataków na czynniki rządowe nie stwierdzono. Ogólne położenie gospodarcze miasta [jest] bez zmian. BBWR swoją działalność skierował na wybory. Zorganizowano sześć wieców i dwa zebrania w lokalach zamkniętych. W wyniku [wyborów] uzyskano 5 mandatów. W Stronnictwie Narodowym dała się zauważyć praca przedwyborcza polegająca na agitacji domowej bez zwoływania na ogół wieców i zebrań (jedno nieudane zebranie). W wyniku głosowania SN uzyskało 2 mandaty, łącznie zaś z listą [Ignacego] Szutenberga (Kaszubi) - 3 mandaty. ZMN działalności nie przejawiał. NPR i ChD poza zgłoszeniem list wyborczych, sympatyzujących z tymi stronnictwami ([nr] 8 i 13) i urządzeniem trzech zebrań działalności nie wykazały. Wynik głosowania wykazał minimalny wpływ tych partii na terenie gdyńskim.. Działalność [...] PPS CKW obliczona była ostatnio wyłącznie na wybory. Pomimo słabej agitacji wyniki głosowania wykazały [jej] duże wpływy na terenie robotniczym. Należy to przypisać planowej i cichej pracy sekretarza ZZT [Teodora] Zielińskiego. Uzyskano w Radzie [Miejskiej] 2 mandaty. Życie stowarzyszeń społecznych w okresie sprawozdawczym prawie całkowicie zanikło, czego bezpośrednią przyczyną była wzmożona akcja wyborcza.

## **[II.] POLSKI RUCH POLITYCZNY.**

BBWR. Działalność wszystkich odłamów i ugrupowań polityczno-społecznych stojących na gruncie ideologii pro rządowej, skierowana była w okresie sprawozdawczym wyłącznie na wybory do Rady Miejskiej. Przejawiła się ona we wzmożonym nasileniu agitacji oraz zwoływaniu zebrań przedwyborczych. Ogółem list wyborczych pro rządowych zgłoszono 7, a mianowicie: Nr 1, 2, 4, 11, 12, 13, 14. Największą działalność przedwyborczą rozwinęły listy Nr 1, 2 i 4. W wyniku głosowania blok pro rządowy uzyskał 5 mandatów. Do Rady [Miejskiej] weszły następujące osoby: J[ózef]. Kawczyński, J[erzy]. Michalewski, T[adeusz]. Piwoński, J[an]. Jednac i B[olesław]. Nowacki. W okresie przedwyborczym lista Nr 1 zorganizowała w [kinie] „Morskie Oko” 2 wiece i 1 zebranie, zaś lista Nr 2 - 4 wiece i 1 zebranie.

Działalność Stronnictwa Narodowego również zwrócona była wyłącznie na wybory. W okresie przedwyborczym zorganizowano jedno zebranie w lokalu zamkniętym, które jednak z powodu zakłócenia spokoju i pobicia poście [Józefa] Petryckiego nie doszło do końca. Nasilenie akcji propagandowej ze strony Narodowego Bloku Gospodarczo-Społecznego w ciągu całego okresu przedwyborczego nie przybrało silnego natężenia. Blok Obywatelski Chylonia oraz lista Szutenberga z Gdyni przeprowadzały akcję werbowania sympatyków drogą organizacji odczytów na tematy religijno-społeczne i urządzeniem zabaw. Ogółem Stronnictwo Narodowe zablokowane z pokrewnymi ugrupowaniami uzyskało 3 mandaty, a mianowicie [do Rady Miejskiej] weszli następujący przedstawiciele: 1) Stefan Jankowski, 2) Wojciech Mikołajczyk, 3) Ignacy Szutenberg. Ten ostatni przeszedł z listy „Zjednoczonego Bloku Pracy dla Narodu Wielkiej Gdyni” jako przedstawiciel miejscowych Kaszubów. W skład Bloku grupującego organizacje stojące w orbicie SN wchodziły następujące listy: Nr 5, 6, 7 i 8.

W okresie sprawozdawczym ZMN nie przejawiał działalności. Należy to tłumaczyć zaangażowaniem się poszczególnych [jego] członków [w] pracę przedwyborczą do Rady Miejskiej po stronie ugrupowań SN.

NPR. [Do wyborów] zgłoszona została znajdująca się pod wpływami NPR lista Nr 8 pn. „Zjednoczony Blok

Robotników i Rzemieślników”, która uzyskała 522 głosy. Zebrań przedwyborczych urządzono trzy. Organizatorami i mówcami byli: [Paweł] Burczyk i [Zygmunt] Felczak z Torunia. Akcja przedwyborcza tego ugrupowania wykazała zanik wpływów na terenie Gdyni.

ChD nie przejawiała działalności politycznej. Zgłoszona została lista [wyborcza] do Rady Miejskiej, zbliżona politycznie do tego ugrupowania, pn. „Zjednoczenie Lokatorsko-Gospodarcze”, która w przededniu wyborów zablokowała się z listami pro rządowymi. W agitacji wyborczej lista ta (Nr 13) podnosiła jednak na zewnątrz momenty wyłącznie lokatorsko-zawodowe. Ogółem otrzymała 322 głosy.

PPS CKW w okresie sprawozdawczym swoją działalność skupiła wyłącznie na akcji werbowania sympatyków oraz konsekwentnie i cicho starała się zwalczać inne ugrupowania polityczne, znajdujące się na terenie robotniczym. Wyniki wyborów wykazały znaczny wpływ tego ugrupowania wśród robotników i marynarzy. Ogółem lista uzyskała 1819 głosów. Jako kandydaci tego ugrupowania [do Rady Miejskiej] weszli: Teodor Zieliński i Władysław Wieruszewski. Zebrań przedwyborczych urządzono trzy - referentami byli posłowie [Tadeusz] Matuszewski i [Stanisław] Dubois oraz miejscowi działacze Zieliński i [Kazimierz] Werner. Zebrania PPS CKW z powodu znacznego procentu opozycjonistów były przez samych organizatorów rozwiązywane.

### **[III.] POLSKIE ZWIĄZKI I ORGANIZACJE SPOŁECZNE.**

W okresie sprawozdawczym wśród polskich związków i organizacji społecznych należy stwierdzić całkowity zanik działalności. Bezpośrednią przyczyną tego zjawiska było zaangażowanie się członków organizacji społecznych w akcję wyborczą. Niektóre organizacje społeczne, przedstawiające znaczną wartość organizacyjną, wzięły udział w wyborach jako samodzielne ugrupowania (np. Związek Lokatorów i Związek Rezerwistów [RP]).

### **[IV.] SEKTY RELIGIJNE.** Żywszej działalności nie zaobserwowano.